

FERTILITY OF ZYGOTE (ZIZIPHORA) SEEDS.

*Khayitova Shahlo Davlatovna Lecturer of Termez State University PhD,
Akmuradova Ayna Guvanchovna Master of Biology, Faculty of Natural Sciences,
TerSU*

Annotation: First, the basis of society is man, and today the growth of the population and the emergence of various diseases among them is increasing the demand for drugs. At present, the naturalization of medicines in the pharmaceutical industry and meeting the demand for raw materials for medicinal plants are important tasks. The goal can be achieved by introducing medicinal plants and organizing plantations.

Key words: Medicinal plant, kiyik o't, seed germination, optimum temperature.

KIYIKO'T (ZIZIPHORA) URUG'INING UNUVCHANLIGI.

*Termiz davlat universiteti o'qituvchisi PhD Xayitova Shahlo Davlatovna,
Akmuradova Ayna Guvanchovna TerDU Tabiiy fanlar fakulteti biologiya Ta'lim
yo'nalishi magistranti.*

Annotatsiya: Avvalambor jamiyatning negizini inson tashkil qiladi, bugundi kunda aholi sonining oshishi va ular o'rtasida turli xil kasalliklar yuzaga kelishi dori vositalarga bo'lgan ta'labni oshirmoqda. Hozirgi vaqtda dori-darmon ishlab chiqarish tarmog'ining dorivor vositalarini tabiiylashtirish va dorivor o'simliklar homashyosiga bo'lgan ehtiyojni qondirish muhim vazifalardan hisoblanadi. Dorivor o'simliklarni intraduksiya qilish, plantatsiyasini tashkil qilish orqali maqsadga erishish mumkun.

Kalit so'zlar: Dorivor o'simlik, kiyiko't, urug' unuvchanligi, maqbul harorat.

ФЕРТИЛЬНОСТЬ СЕМЯН ЗИГОТЫ (ЗИЗИФОРЫ).

*Преподаватель Термезского государственного университета к.ф. -м.н.
Хайитова Шахло Давлатовна,
Акмурадова Айна Гуванчовна Магистр биологии факультета
естественных наук ТерГУ.*

Аннотация: Во-первых, основу общества составляет человек, и сегодня рост населения и появление среди них различных заболеваний увеличивает спрос на лекарства. В настоящее время важными задачами являются натурализация лекарственных средств в фармацевтической промышленности и обеспечение потребности в сырье для лекарственных растений. Цель может быть достигнута за счет интродукции лекарственных растений и организации плантаций.

Kirish: Dorivor o'simliklar tabiatning biz insonlarga bergan ulkan in'omidir. Shunday ekan biz insonlar ulardan to'g'ri, oqilona foydalanishimiz, ko'paytirishimiz, intraduksiya qilishimiz, plantatsiyalar tashkil qilishimiz lozimdir.

Tadqiqotning maqsadi: Kiyiko't o'simligi urug'ining unib chiqishi uchun qulay haroratni o'rganish va urug'ning unumdorligini aniqlash.

Tadqiqotning maqsadi: Kiyiko't o'simligini ko'paytirishda samarali ko'paytirish usullarni tadbiq etish orqali ko'zlangan natijaga erishish.

Tadqiqot metodlari: Laboratoriya va dala tajribalari, fenologik, morfologik, biometrik usullardan foydalanilgan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 10-aprelda qabul qilingan "Yovvoyi holda o'suvchi dorivor o'simliklarni muhofaza qilish, madaniy holda yetishtirish, qayta ishlash va mavjud resurslardan oqilona foydalanish chora – tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4670 sonli qarorida dorivor o'simliklar klasterini tashkil qilish haqida aytilgan. Bundan tashqari O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020- yil 26-noyabrda qabul qilingan PQ-4901-sonli qarori "Dorivor o'simliklarni yetishtirish va qayta ishlash, ularning urug'chiligini yo'lga qo'yishni rivojlantirish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar ko'lamini kengaytirishga oid chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarorlari ham dorivor o'simliklarni o'zimizda nafaqat yetishtirish balki sanoat miqyosida qayta ishlashni samarali tarzda yo'lga qo'yishligimiz zarurligini isbotlaydi.

Respublika florasiidagi ana shunday qimmatli dorivor o'simliklardan biri –kiyiko't o'simligi hisoblani. Asosan u tog'li hududlarda yovvoyi holda o'sadi. ularning tarkibida efir moylari, vitaminlar, odam organizmi uchun zarur bo'lgan moddalar mavjud. Xalq tabobatida kiyiko'tlardan buyrak, yurak, jigar va oshqozon ichak xastaliklarini davolashda ishlatilib kelinadi. Ma'lumki kiyiko'ti tarkibidagi shifobahsh omillar giyohning ayni gullash paytida ko'payadi. Bu iyul oyining oxiri, avgust oylari boshiga to'g'ri keladi. Shu paytda giyohni kerak miqdorda o'rib olib, soya-salqin, havo aylanishi yahshi bo'lgan joyda quritilsa foydasi yahshi bo'ladi. Ummuman qon bosimi yuqori bo'lgan kishilar kiyiko'tning quritilgan barglarini choyga qo'shib damlab ichib tursa bosimni bir me'yorda ushlaydi. O'simlik jiddiy nojo'ya ta'sirlar bo'lmagan o'simliklar guruhiga kiradi. Faqatgina gipotoniya(arteriyalarda qon bosimi past bo'lishi) va teri kasalliklarida (allergiyada) kiyiko'tini qo'llashda ehtiyot bo'lish kerak. Uni me'yoridan ko'p ichish qon bosimi tushishiga olib kelishi mumkin. O'simliklarga allergiyasi bo'lmagan insonlar bu o'simlikdan bemalol choy va ziravor sifatida organizmni sog'lomlashtirishda ishlatsalar bo'ladi Kiyiko't o'simligining maqbul ko'payish usullarini o'rganish maqsadida urug'dan hamda ildizpoyasidan ko'paytirib ishlari olib borildi.Kiyiko't urug'lari juda mayda jigar rang, 1000 dona urug' og'irligi 0.319 ± 0.001 . Laboratoriya sharoitida 20-25 gradusgacha bo'lgan haroratda 300 donadan urug' ekilganda maqbul harorat 25 gradus bo'lgan. Urug' unumdorligi 39 foizni tashkil qilgan, 3 kundan so'ng urug'larda unish boshlagan. Ochiq havoda 4 xil gumus, torf,qumli,oddiy tuproqqa ekilganda , torfga ekilgan urug'lar 7 kundan so'ng unishni boshladi.Torfdagi urug'lar unish foizi 12 foizni tashkil qildi. Qolgan tuproqlarda unumdorlik kuzatilmagan. Demak kiyiko't urug'dan undirish ijobiy natija bermaydi. Lekin tog'li hududdan ildizpoyasi orqali keltirilgan kiyiko't o'simligi Termiz shahri hududiga ekilganda o'simlik o'sish davom etgan. Kiyiko'tni ko'chirib o'tkazish asosan mart oylarida amalga oshirilishi kerak. Kiyiko'tdan bugungi kunda .”Shifobahsh” ilmiy- ishlab chiqarish markaziga qarashli ixtisoslashgan Davlat o'rmon xo'jaliklarida har yili 4 tonnadan ziyod kiyik o'ti homashyosi tayyorlanadi.

Biz dorixonalarda kiyiko'tdan tayorlangan preparatlarni uchratamiz hamyonbob va haridorgir.. Juda ko'plab olimlar kiyiko't bo'yicha ilmiy izlanishlar olib borib, ijobiy natijalarga erishmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI

I.Normativ –huquqiy hujjatlar va metodologik ahmiyatga molik nashrlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7 fevraldagi PF-4947-sonli “2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bu bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida” gi Farmoni.[//www.lex.uz](http://www.lex.uz).

2. 2020-yil 10-apreldagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “ Yovvoyi holda o'suvchi dorivor o'simliklarni muxofaza qilish, madaniy holda yetishtirish, qayta ishlash va mavjud resurlardan oqilona foydalanish tog'risida “gi PQ-4670 sonli qarori.[//www.lex.uz](http://www.lex.uz).

3. 2020-yil 10-apreldagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “ Yovvoyi holda o'suvchi dorivor o'simliklarni muxofaza qilish, madaniy holda yetishtirish, qayta ishlash va mavjud resurlardan oqilona foydalanish tog'risida “gi PQ-4670 sonli qarori.[//www.lex.uz](http://www.lex.uz).

4. X.K Djumayev Botanik(Yuksak o'simliklar sistematikasi)2019.121-122b.